

MELIKA SALIHBEG BOSNAWI

PRILOG H&ISTORIJI IMPROVIZACIJE

Bismi'lllâh

Sjećanje na posljednji aprilski "Sajam knjiga..." u Skenderiji, i promociju, u okviru njega, naslova Dr. Rajka Danilovića "SARAJEVSKI PROCES 83", leži, evo, u kolektivnom gradskom sjećanju, u ovim prvim julskim danima, već sparušeno neočekivanom junskom žegom. Lipanjski intermezzo između proljeća kad sve (pa i poharana Bosna) cvate, i ljeta u kom se miso (svugdje, pa i u Bosni) užegne od vrele dokolice, došao je kraju. Srpanj, vrijeme je kad samo draga bošnjačka dijaspora, u ljetnoj posjeti domovini, posjećuje knjižare. I nezasito kupuje "sve što je domaće". (Prilog povijesti nostalgije za zavičajem!).

Zato je moj julski ulazak u Vilićevu knjižaru u Titovoj, na dan 4. jula, 06, bio čist incident. On se, uistinu, i desio sasma "slučajno". Bila sam, naime, u potrazi za djelom Esada Durakovića i Lutve Kurića, "KUR'AN STILSKO I MATEMATIČKO ČUDO", kad mi pod ruku dođe gornja Rajkova knjiga, koja se, dakako, bavi i mnome. Tek što je otvorih, shvatih, u hipu: ja nipošto nisam bila njezinim hipotetičkim, njezinim naumljenim čitateljem.

Da nisam, evo nekoliko pokazatelja. Prvo, ni njen pisac, dr. Rajko Danilović, niti njen izdavač, tj. glavni urednik "Bosanske riječi" iz Tuzle, moj književni kolega, Šimo Ešić, nisu me ni pozvali na sajamsku promociju, a kamoli unaprijed obavijestili o njezinoj pripremi, i tiskanju.

Drugo, ta knjiga nipošto nije očekivala moju provjeru "činjenica" (a vjerojatno ni ostalih kojima se bavi).

Da je to tako postalo mi je jasno čim sam, pri drugom nasumičnom otvaranju, naišla upravo na svoje (ondašnje) ime, Melika Salihbegović, tj. na stranice koje se bave mojom pojavom na sudu, u toku Sarajevskog procesa '83 muslimanskim intelektualcima. To suđenje, draga najmlađa dijasporo, bilo je uvod u krvavi rat '92-'94, koji će vas i rasturiti svijetom. A koji će uslijediti deceniju kasnije po našim hapšenjima, kao i zatvaranjima i isljeđivanjem još tisuće probnih žrtava diljem Bosne i Hercegovine, iz kojih je valjalo, po sistemu uzorka, izabrati "najpodobnije" za javnu kampanju protiv Islama.

Stojeći u knjižari "Svjetlost" (a ni otkud da svane!), čitala sam onih nekoliko stranica knjige Rajka Danilovića koje daju opis moje pojave i ličnosti: sudsko-odvjetnički, no, očito, s daleko višim pretenzijama, rasprava o kojima prevazilazi ovaj tekst - u julskom mimohodu bolnom sjećanju. Zato, evo samo ovako, i samo ovoliko.

Nije, naime, mene istjeralo van iz knjižare, na ivici suza, to čitanje, stoječke, "činjenica" koje su u velikom postotku (95%) netačne, neprecizne, apokrifne..., bar što se mene tiče. Istjeralo me saznanje da apokrifi ovakve vrste, postajući nužno referencom za pisanje h&istorije ove nacije, nužno i njenu povijest čine apokrifnom. Dokle? pitala sam se, dok sam punim plućima udisala svjež jutarnji zrak neočekivano mrzlog srpanjskog jutra. I priznavala sebi da moj sin Amir uistinu ima pravo što me godinama tjera, tačnije zahtijeva, da dovršim, i objavim, PETI ZID. Moja "zatvorska i okolo sjećanja", od kojih je publiciran samo jedan mali isječak, pod naslovom: "I smrt će proći".

No ja to, sine, još uvijek ne mogu. Ne mogu, jer bi, prije okončanja njegova literarnog zidanja, morao biti srušen onaj peti zid koje je pred-zatvorsko, zatvorsko, i post-zatvorsko vrijeme sagradilo između mene i ljudi. Kako ga srušiti kad ga i moji suosuđenici, i njihovi branitelji, evo sad i Rajko, neprestano zidaju – sve visočijeg, i sve čvršćeg?!

Dr. Danilović, naime, bio je braniteljem trojice optuženih u procesu o kojem on piše sa naknadnim pamćenjem. I naknadnom pameću, čini mi se. Čitam iz njegove knjige, onako stojeći, da je Melika odbila da i nju zastupa (i tu će se naći ona "činjenica", koja me zapravo jedina i ujela za srce, i istjerala na ulicu), jer... Moram, prije nastavka priče, priznati, da se ja Rajkove velikodušne ponude uopće ne sjećam (kao ni našeg srdačnog beogradskog susreta po mome oslobađanju i oporavku od posljedica posljednjeg od pet, tj. 73-dnevnog, štrajka glađu). Jer, osim što nije imala ogromna sredstva koja su ostale familije platile advokatima u rečenom sudskom procesu, ova je - intelektuala, književnica, i strastven borac za svoju vjeru -, vjerovala da je uzimanje odvjetnika u procesu, čiji je ishod već unaprijed određen, nepotreban izdatak.

I pokazalo se tačnim. No Rajkovo sjećanje, i zaključivanje, sasna je drukčije od moga. Moram, ipak, redom! Gornje epitete, kao prava beogradska raja iz starih dobrih vremena ex-Yu bratstva i jedinstva (ili našeg kolektivnog sna o *homo homini frater*, čovjek čovjeku brat), dodijelio mi je sam Rajko. Piše on tako - naoko - sve najljepše o meni, što ni dan-danas, ni jedan novinar u mojoj rodnoj Bosni, a kamo li Reis, ili Premijer, ne bi ni za živu glavu napisali, ili javno izrekli, ili makar pomislili. No pridjev - borac za ljudska prava - i Rajko je (valjda s valjanim razlogom) ispustio. Možda je to, dopuštam s

tankom nadom, učinio na onim stranicama koje ja, onako stojeći, sva uzdrhtala, u rečenoj knjižari, nisam pročitala. Ali, avaj, imam sve razloge svijeta da posumnjam u takvu mogućnost.

Jer ovakve se knjige ne pišu da bi afirmirale pamet i svijest branjenikâ, već braniteljâ. Nisu "žrtve" politički aranžiranih sudskih procesa "borci za ljudska prava", već su to njihovi odvjetnici. Otud i smjelost Rajka Danilovića (što li će mu titula dr. u naslovu i na koricama ove knjige?!) da navodno moje odbijanje njegove obrane objasni suludim argumentom. Konceptija moje obrane, piše on otprilike ovako, bila je - da interpretiram Islam kao živu i otvorenu religiju. Melika je, naprotiv, zastupala ideju da je on jednom zauvijek dovršen i zatvoren sistem. Tako sam se ja, nepametno, odrekla pametna advokata, u ime neinteligentnog pogleda na moju vlastitu religiju o kojoj taj advokat razmišlja daleko razboritije nego ja koja zbog nje stradavam.

Tobe-estagfiru'lllâh! Da nije bilo ni jedne druge stvarne činjenice iz moga života i rada, tom intelektualcu trebalo je biti poznato, da šî'îtsku školu unutar Islama, pripadnost kojoj sam ja javno obznanila u sudnici, karakterizira upravo obrnuto: stalna otvorenost u vremenu *idžtihâda*, to jest obaveza svakog vjernika da slijedi samo živog *mudžtehida*. Koji mu, na osnovu klasičnih izvora neprestano izljevajuće Objave/Stvaranja, i novih saznanja, daje rješenja o postupanju u aktualnim situacijama (kao što je, na primjer, odluka o van-materičnom začecu).

Trebala sam odmah znati da će S.P. kao urednik tjednika, koji se sve više (tako demokratski!) profilira kao pro-lezbejski&anti-islamski, ignorirati moju ponudu da napišem za nj jedan politički esej *à propos* Danilovićeve knjige. Moram zato, iz treće sreće, uznastojat maksimalno

skratiti za novine ovu svoju julsku dramu U MIMOHODU, svodivši je na završne misli. Nisu one, nedao Bog! učinak čitanja nekolikih stranica iz Rajkove knjige. Kvalificiranost za njih osiguralo mi je dugogodišnje iskustvo neposredne "žrtve" političkih show-procesa, kao i životno i intelektualno sazrijevanje u toku post-zatvorskog potucanja po svijetu, između njegovih (ne samo geografskih) zapadnih i istočnih strana.

Na ovim drugima, procesi tipa Sarajevskog postaju svakodnevnom viješću; bar na internetu. I prostorom neizrečenog pravila da su pripadnici iste vjere, ethosa, civilizacije i političke oporbe, u čijoj sam bešici i ja rođena, u sve većem broju, do razmjera čitavih nacija, svakodnevno, i svakonoćno, predmetima, ne samo sudskih progona, već i krvavih dženaza, poput ove koja se upravo danas klanja u Potočarima za 505 srebreničkih šehida. *Allâh rahmetile!* A da, nasuprot njih, uz zvuke klasične glazbe (kao na ovim koncertima u okviru Bašćaršijskih večeri), pripadnici jedne zapadnije civilizacije i kulture pišu peticije, knjige, doktorske disertacije..., o ljudskim pravima prvih, dok njihove vlade neometano viju nove zastave staro-križarskih vojni.

Objavio je o njima Tomaž Mastnak čitavu knjigu: "KRIŽARSKI RAT, Kršćanstvo, Muslimanski svijet, i Zapadni politički poredak", usrdno se nadajući da će ona biti prevedena i objavljena u Bosni, rat u kojoj je, po njegovim vlastitim riječima, i bio neposrednim povodom njezinu pisanju.

No nisu svi ko časna Nataša Kandić, koja za pravdu riskira i goli život (valjda nam je to, njenim novim, sarajevskim, sugrađanima, sasna jasno); ili kao lucidni francuski Jevrej, Emmanuel Todd, sa svojom beskompromisnom leksikom osude svakodnevnih izraelskih

zločina nad Palestincima; ili spomenuti dr. Mastnak, Slovenac, koji kao tajnik Alijanse Civilizacija pri UN, nastoji, istinom, pobijediti epidemijsku laž...

Spomenula sam gornje istinske borce za ljudska prava, nepravedno ispuštajući još neke nalik njima. No ovaj članak ne dopušta mi više prostora. Osim toga, u ovom povodu, preče mi je reći slijedeće, koliko god taj iskaz rasrdio i Rajka, i mnoge druge.

Naime, moje vlastito neposredno političko iskustvo daje mi (avaj!) za pravo kad tvrdim da su mnogi od onih koji pišu peticije u obranu ljudskih prava, za žrtve tipa Sarajevskog procesa '83, u isti mah oni koji ih neposredno najdrastičnije i krše. Ili su blago rasrđenî, ako ne i quietistički, pripadnici svojih političkih i vjerskih režima, na čijoj su savjesti rečene žrtve iz redova Drugog.

Kako se ne sjetit, na primjer, peticija SANU-a, u doba političkih suđenja po ex-Jugoslaviji (ponajprije Albancima i Bošnjacima), kojima je ta ista Srpska Akademija Nauka i Umjetnosti bila master-mind? Kako se ne prisjetit da je peticije pisao i današnji haški zatvorenik, Vojislav Šešelj, prije no što je i sam dopao zatvora, e da bi, vidjelo se, postao herojem, i krvavim borcem za ljudska prava četnikâ? Kako da se ne sjetimo našeg srdačnog i neumornog Predraga Matvejevića, koji u svoje peticije za obranu "albanskih iredentista" unosi i ocjene o njihovoj civilizacijskoj i mentalnoj inferiornosti; kako da se ne sjetim moje slovenačke braće po književnosti i opoziciji ondašnjem komunističkom režimu, jedan od kojih mi je, tokom našeg studijskog boravka u Parizu, skrenuo pažnju na moju "tipično islamsku inferiornu šutnju"; kako da zaboravim bivšu predsjednicu Amnesty Internationala, koja me u dva maha, javno stavila na listu "zatvorenikâ savjesti", da bi, 25 godina

kasnije, privatno, i provokativno, dovela u pitanje moj hidžâb, jer ona zna i za drugu interpretaciju Qur'âna?

Nemam vremena obletjeti svijet ovim "g/a/rantirana-ljudska-prava-i-životi air-busom" američke prozvodnje. Moram, zbog kratkoće, ostati na domaćem terenu, prisjećajući se, u s/vezi sa Sarajevskim procesom i slijedećeg. Samo je Rajku, Srbinu iz Beograda, ipak prolazilo da se onako arogantno ponaša u sudnici, što ni blizu nisu smjeli činiti odvjetnici hrvatske, albanske, i bošnjačke nacionalnosti. Neću reći time da to nama, optuženima, nije bilo drago, taj Rajkov oholi prkos. Ali, zajedno sa današnjom njegovom knjigom, ima u okusu njegovih nastojanja oko nas nekog začina, nečeg što ja uključujem u svoj zaključak ovom tekstu, nipošto, kako već rekoh, donesenom samo u ovom povodu.

Naime, većina branitelja ljudskih prava sve brojnijih pojedinačnih i kolektivnih muslimanskih žrtava diljem Planete vrši svoj zadatak nekako s pozicije superiornih: kulturno, vjerski, civilizacijski, pa čak i intelektualno nadmoćnih. (Bože, spasi moj um!). Za istinu, ako mu je uistinu do nje, dr. Rajku Daniloviću treba mnogo više od nesigurnog pamćenja "činjenica", i neosnovanog zaključivanja, u toku, i u povodu, jednog sudskog procesa, o kojem bi ova nacija morala organizirati čitav simpozij. (Kad bi samo bila slobodna; i od vlastitog osjećanja nižih). Ovako, umjesto istine, imamo nevjerojatnu lahkoću improvizacije, a umjesto simpozijuma, knjigu kao referencu, koja nije doli prilog h&istoriji apokrifâ, na osnovu kojih se piše povijest Svijeta. Istog onog u kojem smo mi, muslimanski pojedinci, i čitavi narodi, sve više Nesvijet.

(Nada S. me upozorava na broj stranica koje mogu stati u njen KUN).

Vratila sam se u "Svjetlost" zapisati tačan naslov, autora, izdavača, i godinu izdanja knjige SARAJEVSKI PROCES 83. U kojoj se iznosi tvrdnja da sam ja ostala bez odvjetnika u unaprijed izgubljenom procesu samo zato što sam gledala na Islam (pa tako fatalistički valjda i na svoju vlastitu sudbinu) kao jednom zauvijek dogotovljen i mrtav sustav.

Tobe..., po tisuće puta! U Rajkovo ime, dabome! Jer, isti dan, mislim, kad i njegov naslov, promovirana je na Sajmu i moja posljednja, multidisciplinarna, knjiga: MIOMIRIS GNOZE. Sa osnovnom temom: namâzom, islamskom obrednom molitvom, koja svojom idealnom geometrijom otkriva idealnu kristalnu strukturu Stvorenog Univerzuma, i Univerzalnog čovjeka. Stupanj kojeg savršenstva je pohranjen u DNK svakog ljudskog stvora; kao naša jednaka šansa. Rajkovim tvrdnjama usprkos, ja se obraćam tom knjigom mladoj bošnjačkoj, i bosanskoj, dijaspori, koja će ući u Vilićevu i druge knjižare po "domaći proizvod", riječima: ako vi ne spasite istinu, pamet, i čast ovog naroda, neće niko drugi!

A ako nećete, ili ne možete, kupiti tu moju posljednju objavljenu, pretešku, i skupu, knjigu (find it with Buybook, Interliber, or myself, kako bi se to reklo na kolonijalnom Bosanskom), evo dolje, i vama, i svim čitateljima ovih novina (koji ne vide iza svake arapske riječi po jednog pripadnika anamone Al-Qaide), za ljetni ugođaj, na poklon, pjesme, iz moje posljednje, još neobjavljene, zbirke, pod naslovom: NA KRIK GAZELE ZASTAT, *s i j a v i c a* (vidjeti podlink POEZIJA).

U Sarajevu, 11. jula, 2006.

(Tekst je objavljen 13 srpnja/jula, 2006, u KUNU, dodatku za kulturu lista OSLOBOĐENJE, koji izlazi četvrtkom).